O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Rektor G. Rixsiyeva
____

2021 yil “28” 08

XALQARO TURIZM IQTISODI

FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	1000000	Xizmatlar sohasi
Ta’lim sohasi:	1010000	Xizmatlar ko‘rsatish sohasi
Mutaxassislik:	71010401	Turizm (faoliyat turlari bo‘yicha)

Toshkent-2021

Fan/modul kodi XTI104	O‘quv yii 2021-2022	Semestr 2	Kreditlar 4
Fan/modul turi Majburiy	Ta’lim turi O‘zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4

	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	Xalqaro turizm iqtisodi	60	60	120

2\. **I. Fanning mazmuni**

Fanni o‘qitishdan maqsad – turizm (faoliyat turlari bo‘yicha) mutaxasisligi talabalariga xalqaro turizmning vazifasi, yo‘nalishi va turlari haqida asosiy tushunchalarni berish, xalqaro turizm bozori, uni segmentlash, xalqaro turizm statistikasini olib borish, jahon turizm bozorining zamonaviy holatini tahlil qilish, globallashuv jarayonida xalqaro turizmning zamonaviy holatini baholay olish ko‘nikmalarini shakllantirish.

Fanning vazifasi – talabalarga xalqaro turizmning murakkab jarayonlarini oddiy va soda tushuntirish, jahon turizm bozorining zamonaviy holatini tahlil qilish va xalqaro turizm bozori, uni segmentlash ko‘nikmalarini hosil qilishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Xalqaro turizm iqtisodiyotiga kirish

Turizm va xalqaro turizm. Xalqaro turizmning mazmun-mohiyati. Xalqaro turizmning jahon xo‘jaligidafi va xizmatlar xalqaro savdosidagi o‘rni. Turizmda eksport va import. Turizmning rivojlanish jarayonlari.

2-mavzu. Mamlakat turizm salohiyatiga ta’sir etuvchi omillar.

Turizmga ta’sir etuvchi ichki va tashqi omillar. Turizmga ta’sir etuvchi siyosiy omillar. Turizmga ta’sir etuvchi iqtisodiy omillar. Turizmga ta’sir etuvchi madaniy-tarixiy omillar. Qabul qiluvchi mamlakatda iqtisodiy-siyosiy omillar.

3-mavzu. Xalqaro turizmning asosiy turlari.

Ichki va tashqi turizm. Xalqaro turizmni amalga oshirishning sabab va maqsadlari. Xalqaro turizmning turlari. Tijoriy va ijtimoiy turizm.

	4-mavzu. Turizm tarmog'i faoliyati. Turizm iqtisodiyotining predmeti. Turizm mahsulotining hayotiylik davri. Turizmda o'z-o'zini tartibga solish. Turizm va transport infratuzilmasi. Xalqaro turizmning rivojlanishiga ta'sir qiluvchi omillar. **5-mavzu. Xalqaro turizm bozori va uni segmentlash.** Turizm mahsuloti. Turizm bozori va sayyohlarning turlari. Turizmda talabning o'ziga xos jihatlari. Xalqaro turizm bozorida raqobat. Turizm bozorini segmantlash. Demografik xususiyalardan kelib chqqan holda segmentlash. Xulq-atvordan kelib chiqqan holda segmentlash. Turizmda talab. **6-mavzu. Xalqaro turizm bozori geografiyasi.** Turizm geografiyasining o'ziga xos jihatlari. Yevropada sayyohat turizmi. Amerika mintaqasida sayyohat turizmi. Osiyo-tinch Okeani mintaqasida sayyohat turizmi. Biznes turizmning geografiyasi. Ko'rgazma turizmi geografiyasi. Diniy turizm geografiyasi. Tibbiyot turizmi geografiyasi. **7-mavzu. Xalqaro turizm statistikasi.** Turizm oqimi statistikasi. Turizm daromad va xarajatlari statistikasi. Xalqaro turizmdan olinadigan daromad. Statistik hisobni olib borish usullari. Statistik kuzatuv. Xalqaro turizm statistikasini takomillashtirish yo'nalishlari. Turizm daromadlari va xarajatlari statistikasi. **8-mavzu. Jahon turizm tashkilotining xalqaro turizmdagi o'rni,** Xalqaro turizmni tartibga solish vositalari. Xalqaro turizmni tartibga solishda davlatning roli. Xalqaro turizmni tartibga solishda Jahon turizm tashkilotining o'rni. Jahon turizm tashkilotining vazifa va maqsadlari. EKOSOS va xalqaro turizm. **9-mavzu. Jahon turizm markazlari.** Yevropaning turizm markazlari. Osiyoning turizm markazlari va ularning jozibadorligi. Amerikaning turistik markazlari. Osiyo-Tinch Okeani mintaqasida turizmning zamonaviy holati. **10-mavzu. Xalqaro turizmda globalizatsiya jarayonlari.** Xalqaro turizmning transmilliylashuvi. Xalqaro turizm bozorida transmilliy korporatsiyalar. Turizm biznesi xalqarolashishining asosiy sabablari. Mehmonxona biznesida TMK. Qabul qiluvchi mamlakat iqtisodiyotiga TMKlarning ta'siri. Jahon turizmida globallashuv jarayonlari.

7.	O'quv dasturi "Tashqi iqtisodiy faoliyat va turizmi" kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil "26" avgust dagi "1" – sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan. O'quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 - yil "26" avgust dagi "1" -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
8.	**Fan/modul uchun ma'sullar:** Azizova N.T. -Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti "Tashqi iqtisodiy faoliyat va turizm" kafedrasi katta o'qituvchisi, iqtisod fanlari nomzodi Xusanov Ch.Q. -Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti "Tashqi iqtisodiy faoliyat va turizm" kafedrasi katta o'qituvchisi, iqtisod fanlari nomzodi
9.	**Taqrizchilar:** Tuxliyev N.T. - O'zXIA, "Islom iqtisodiyoti va moliyasi, ziyorat turizmi" kafedrasi professori, iqtisod fanlari doktori. Vahabov A.V. – O'zMU, "Makroiqtisodiyot" kafedrasi mudiri, professor, iqtisod fanlari doktori

	• individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirishi lozim.
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. Tuxliev N., Jiyanov O'. Turizmning rivojlanish milliy modellari: darslik. – T., 2020. – 264 b. 2. International tourism in d-8member states: status and prospects. SESRIC.turkey.2018.54-p. 3. Tourism, hospitality and events textbooks. New and Key titles.UK. 2015 4. Ю. Воскресенский. Международний туризм.М. 2005.С.232. **Qo'shimcha adabiyotlar** 5. Mirziyoyev Sh.M. Tandiqiy tahlil, qatiy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – T.: "O'zbekiston", 2017. 6. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: "O'zbekiston", 2016. - 56 b. 7. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi.–T.: "O'zbekiston", 2017.–48 b. 8. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. – T.: "O'zbekiston", 2017. - 488 b. 9. Wohlmuther, W.Wintersteiner. International handbook on tourism and peace.WTO.Austria.2014.388-p. 10. A.Lew, C.Hall, D. Timothy.World geography of travel and tourism.Canada.2008. 11. А. Ю. Александрова. Международный туризм. Москва 2002. **Axborot manbalari** 12. www.ziyonet.uz 13. www.edu.uz 14. www.tdiu.uz (Elektron kutubxona) 15. www.economicus.ru 16. https://uzbektourism.uz/ru

	11-mavzu. Xalqaro turizmni tashkil etishda aloqa va transport infratuzilmasi. Turizm bozorida transport xizmatlarining o'rni. Turizm tashuvlarida havo transporti. Turizmda avtotransport. Teploxod sayohatlarini tashkil etish. Turizmda internet. Xalqaro turizmda havo transportining o'rni. **12-mavzu. Turizm rivojining iqtisodiy qonuniyatlari** Turizm sohasi resurslari. Turistik resurslardan samarali foydalanish. Turizmni rivojlantirish dasturlari va investitsion rejalar. **13-mavzu. Turistik hudud.** Turistik hudud turizm tizimidagi asosiy element sifatida. Turistik hudud va masofa. Turizm tizimi modeli. Turistik hududning hayotiylik davri. **14-mavzu. Turizmning milliy iqtisodiyotga ta'siri** Turizmning bevosita va bilvosita ta'siri. Xalqaro turizmning YIM hududiy differensatsiyasiga ta'siri. Xalqaro to'lov balansining mamlakat to'lov balansiga ta'siri. Turistik balans. **15-mavzu. O'zbekiston xalqaro turizm jarayonida** O'zbekistonda turizm rivojlanishining shart-sharoitlari. O'zbekiston xalqaro turizm bozoridagi qabul qiluvchi mamlakat sifatida. Mamlakatda turizm infratuzilmasining holati. O'zbekistonda turizm statistikasi. **III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar** Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi: 1. Turizmning rivojlanish jarayonlari. 2. Qabul qiluvchi mamlakatda iqtisodiy-siyosiy omillar. 3. Ichki va xalqaro turizm. 4. Xalqaro turizmning rivojlanishiga ta'sir qiluvchi omillar. 5. Turizmda talab. 6. Biznes turizm geografiyasi. 7. Turizm daromadlari va xarajatlari statistikasi. 8. EKOSOS va xalqaro turizm. 9. Osiyo-Tinch Okeani mintaqasida turizmning zamonaviy holati 10. Xalqaro turizmning transmilliylashuvi. 11. Xalqaro turizmda havo transportining o'rni. 12. Turizm sohasi resurslari. 13. Turistik hududning hayotiylik davri. 14. Turistik balans 15. O'zbekistonda turizm statistikasi. Amaliy mashg'ulotlar mul'timedia qurulmalari bilan jihozlangan

auditoriyada bir akadem guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Kurs ishi bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Kurs ishi fan mavzulariga taalluqli masalalar yuzasidan talabalarga yakka tartibda tegishli topshiriq shaklida beriladi. Kurs ishining hajmi, rasmiylashtirish shakli, baholash mezonlari tegishli kafedra tomonidan belgilanadi. Kurs ishini bajarish talabalarda fanga oid bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga xizmat qilishi kerak.

Kurs ishi uchun quyidagi tahminiy mavzular tavsiya etiladi:

1.Turoperatorlar va turistik firmalarda axborot ta'minoti.
2. O'zbekistonda ichki turizmning rivojlanish holati.
3. Covid-19ning xalqaro turizmga ta'siri.
4. Fransiya xalqaro turizm jarayonida.
5. Malayziya xalqaro turizm jarayonida.
6. Dengiz sayohatlarida xizmat ko'rsatish jarayonining o'ziga xos jihatlari.
7. Turizmda iste'molchi talabini o'rganishning o'ziga xos jihatlari.
8. Ijtimoiy turizmning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar.
9. Turistik tashkilotlarda reklama kompaniyasi.
10. O'zbekistonda ekstrimal turizmni rivojlantirish shart-sharoitlari.
11. Qisqa muddatli sayohatlarni tashkil etish hisobi.
12. Buxoro viloyatida turizmni rivojlantirishning geografik omillari.
13. Diniy turizm va uning geografiyasi.
14. O'zbekistonda ekologik turizmni rivojlantirish imkoniyatlari.
15. Turizmning rivojlanishiga mamlakat imijining ta'siri.
16. Jahon iqtisodiyotida turizmning o'rni.
17. Turizmda innovatsion xizmatlarning ahamiyati.
18. Sport turizmining xorijiy mamlakatlar tajribasi.
19. Ta'lim turizmining mamlakat innovatsion rivojlanishidagi o'rni.
20. Samarqand viloyatida tarixiy-zamonaviy turizm rivojlanishining o'ziga xos jihatlari.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Turizmning rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi ichki va tashqi omillar.
2. Xalqaro turizmning subyektlari.
3. Turizmning statistik birliklari.

4. Janubiy-Sharqiy Osiyo mamlakatlarida turizmning rivojlanishi.
5. Xitoyda turizmning o'ziga xos jihatlari.
6. MDH mamlakatlarida turizmning joriy holati.
7. Janubiy SHarqiy Osiyo mamlakatlarida erkin iqtisodiy hududlar.
8. Rivojlangan mamlakatlar turizm bozorlari markazi sifatida.
9. Turistik eksport va turistik import.
10. Turizmda tarmoqli biznesning o'rni.
11. Marketing bo'yicha davlat turizm dasturlari.
12. Xalqaro turistik xavfsizlik.
13. Turistik resurslardan samarali foydalanish yo'llari.
14. Markaziy Osiyo mamlakatlarida turizm rivojlanishining zamonaviy holati.
15. Afrikaga ijtimoiy turizm yo'nalishlari.
16. Turistik hudud.
17. O'zbekistonda madaniy-tarixiy turizm.
18. Turizmning rivojlanishida siyosiy omillar.
19. Diniy turizm.
20. Italiyaning turistik ustuvorliklari.
21. Turkiyaning turistik ustuvorliklari.
22. Avstraliyaning turistik ustuvorliklari.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi

3.

VI. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetentsiyalari

Magistr bilishi kerak:

- Xalqaro turizm iqtisodining nazariy asoslari, turizm bozori geografiyasining o'ziga xos jihatlari hamda Jahon turizm tashkilotining xalqaro turizmdagi o'rni to'g'risida ***tasavvur va bilimga ega bo'lishi;***
- Xalqaro turizmning asosiy turlarini bir-biridan farqlay olish, xalqaro turizm statistikasi va uning asosiy ko'rsatkichlarini bilish hamda tahlil qila olish, O'zbekistonning xalqaro turizm bozoridagi o'rnini tahlil qila olish ***ko'nikmalarga ega bo'lishi***;
- Xalqaro turizm bozorini segmentlash hamda Jahon turizm bozorining zamonaviy holatini baholay olish ***malakalariga ega bo'lishi kerak.***

4.

VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;